

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו שבת פרשת עקב תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תתקל"ב

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' (דברים ז-ב). במדרש תנחומא (בפרשתנו א) זהו שאמר הכתוב (תהלים יט-יא) הנחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונופת צופים וכו', אין בכל מיני המשקין מתוקין מן הדבש, ודברי תורה מתוקין מכולם, שנאמר ומתוקים מדבש ונופת צופים. אמר דוד לפני הקב"ה רבון העולמים שמא מפני שהן מתוקין מדבש בסרתי בהן ח"ו וובילקוט (תהלים תרעו) הגירסא כפרתי בהם ח"ו, אלא גם עבדך נזהר בהם, בשמרם עקב רב, מצות קלות וכו' ע"ש. והיא פליאה, שעבור שהן מתוקין יתרשל בהם. ובזית רענן פירש, שכל דבר המתוק נפשו של אדם קצה בו ע"כ. ועדיין לא העלה ארוכה לחשוב כן על דברי תורה, שיהא נפשו קץ בה מרוב מתיקותו.

ונראה דהנה מצות לימוד התורה חשובה יותר מכל המצות, וכדאיתא במשנה (פאה א-א) ותלמוד תורה כנגד כולם, אך עם כל זה יש לבטל דברי תורה על כל מצוה שבא לידו, אפילו היא מצוה דרבנן. ולא אמרינן בזה עוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כה:), כי תכלית הלימוד הוא רק לשמור ולעשות, ואיך נאמר שבשביל שלומד פטור מלקיימה. ואיתא בגמרא (מועד קטן טו:) כתיב (משלי ג-טו) יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה [שתבטל כל חפצין בשביל שתעסוק בתורה] הא חפצי שמים ישוו בה [כלומר, שאם יש לך לעסוק במצוה תבטל תלמוד תורה, ועסוק במצוה], וכתיב (שם ח-יא) וכל חפצים לא ישוו בה, דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה [דמבטל מצוה ועוסק בתלמוד תורה]. ומשני כאן במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים, כאן במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים ע"כ.

אמנם חז"ל (מגילה כא:) דרשו שניהם על לימוד התורה, ורכות [דברים רכים ונוחים שאדם מהיר לשומעין] מעומד, קשות מיושב ע"ש. אך לפי זה צריך ביאור למה בראשונות אמר ואשב, ובאחרונות אמר ואנכי עמדתי. ונראה דאיתא במדרש (שהש"ר א-כא) התורה נמשלה לשמן, מה שמן זה מר מתחלתו וסופו מתוק, כך הן דברי תורה, אדם מצער בהן תחלה, ועושה בהן אחרית טובה, שנאמר (איוב ח-ז) והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד ע"כ. והיינו כי הן אמת שהתורה מתוקה עוד יותר מדבש, אבל זהו רק אחר שיגיע עליה הרבה וזוכה להשיג עומק חכמתה, אבל בתחלתה היא מר, ויש לייגע הרבה עד שמתחיל להביין ולהשכיל. ואמרו (ברכות סג:) מאי דכתיב (משלי ל-לג) כי מיץ חלב יוציא חמאה, במי אתה מוצא חמאה של תורה, במי שמקיא חלב שינך משדי אמו עליה [המוציא את החלב שמוצץ משדי אמו על דברי תורה, חמאה היא לון ע"כ].

והנה לימוד התורה היא אכילת דבש, והיא חשובה ומתוקה יותר מכל שאר המשקאות, היינו משאר המצות שנאמרו בתורה, כי תלמוד תורה כנגד כולם. ואם כן היה מקום לומר שבשביל התמדת לימודו ביטל קיום שאר מצוה. על כן אמר שמא מפני שהן מתוקין מדבש כפרתי בהם, היינו בקיום מצותיה. ואמר שלא כן הוא, אלא גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב, קיימתי אפילו מצות קלות, שאי אפשר היה לעשותם על ידי אחרים.

ולכן בארבעים ראשונות שעלה ללמוד התורה מראשיתו, היה התורה אצלו קשות, ואשב' בהר. אבל אחר

ויש לומר דלכן נאמר כאן 'ואנכי', שלא אמר כן בארבעים ראשונות אלא ואשב בהר. כי באמצע תיבת 'אנכי' יש אות נ' הרומז לשער הנו"ן, ויש בה האותיות כ"א רומז להכ"א פנים שיש בשער הנו"ן, ונשאר אותיות וי, שהתאונן וי על מה שנאבד ממנו השער הנו"ן עם הכ"א פנים לתורה, ועל כן עמדתי בהר, שרכות מעומד, וכל זה גרם החטא שלכם בחטא העגל.

*

ונחזור לבאר עוד מה שאמר דוד, שמא מפני שהן מתוקין מדבש כפרתי בהן, דהנה אמרו חז"ל (קידושין ל:) הקב"ה אמר להם לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ע"כ. ויש להבין מהו הלשון 'תבלין', ויותר מתאים לומר שהתורה מצלת מהיצר הרע, כי תבלין היא מה שנותנין על איזה דבר להטעים טעמו, והרי התורה אינה מטעמת את היצר אלא מדחהו מעליו. ונראה הכוונה כי התורה יש לה שני מעלות, חדא, כאשר האדם עומד בנסיכון של חטא, כח התורה מצלת אותו. וכמבואר ברמב"ם (ה' איסורי ביאה כב-כא) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ע"ש. שנית, שגם אחר החטא יוכל לתקן את מעשיו במה שמקבל על עצמו עול תורה, וכמאמרם (ויק"ר כה-א) אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים ע"כ.

והנה בתשובה יש שתי אופנים, וכמבואר בגמרא (יומא פו.) דבתשובה מיראה גם כן נתכפר החטא, ומתקיים ותשליך במצולות ים כל חטאתם. אך יש גם מדת תשובה מאהבה שמתקן וגם מעלה כל הימים שעברו, שזדונות נעשו לו כזכיות, כאילו היה עוסק במצות כל הימים האלו שעברו עליו בחטא. וזה נרמז בפרשתנו (יא-א), ואהבת את ה' אלקיך ושמרת משמרתו וגו' כל הימים, שכאשר זוכה למדריגת אהבת ה', הוא מתקן הימים שעברו להעלותם, ושמרת משמרתו כל הימים. ולמדריגה זו יוכל לזכות בהתמדת התורה, שמלהיב את לבבו לקרבת ה' אהבה בתענוגים. ולכן נקראת התורה תבלין להיצר הרע, שהתבלין מהפך הדבר התפל להיות מוטעם, וכמו כן בקדושת התורה זוכה לתשובה מאהבה שזדונות מתהפכים לזכיות.

ונראה דעל זה נאמר בשבחה של תורה, שמתוקה מדבש ונופת צופים, דידוע טבע הדבש, שכשנופל בתוכו דבר אחר נתהפך הדבר ההוא לדבש, עד שאפילו נופל בו דבר איסור, חוזר להיות היתר גמור (ש"ך י"ד סימן פ"ד סקל"ז). וזה רמז לתשובה מאהבה שהחטא בעצמו נתהפך לזכות. וכח התורה מתוקה הוא עוד יותר מדבש, שיוכל להפוך הרע לטוב. והנה לפעמים יוכל להיות זה סיבה שיזלזל האדם בקיום התורה ומצותיה, שידוע שיוכל עוד לתקן הכל בתשובה שזדונות נעשו זכיות. ועל דרך שמצינו (יומא פה:) האומר אחטא ואשוב. על כן אמר דוד, רבון העולמים שמא מפני שהן מתוקין מדבש, שפעולתו להפך הרע לטוב עצום יותר מדבש, כפרתי בהן ח"ו, לטמוך על כח התשובה, ואמר כי לא כן הוא, אלא גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב, אפילו מצות קלות.

שהשלים הארבעים יום כתיב, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני (שמות לא-יח). וברש"י שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה (תנחומא יח) ע"כ. על כן בארבעים האחרונות היתה התורה מתוקה אצלו כדבש ונופת צופים, כי תורה תחלתה מר וסופה מתוק, ואז היה לימודו אצלו רכות, ואנכי 'עמדתי' בהר.

*

ויש לומר עוד בזה, דבגמרא (ראש השנה כא:) איתא, כתיב אמרות ה' כתיב אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים (תהלים יב-ב), רב ושמואל חד אמר חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו למשה חסר אחת שנאמר (שם ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים ע"כ. ופירש רש"י מזוקק שבעתים, שאדם יכול לדרוש כל דבר ודבר במ"ט ענינים, ז' שביעיות, והם חמישים חסר אחת שנמסרו לו למשה בסיני, למדנו שחמישים נבראו, שהרי מעט נחסר מאלקים ע"כ.

ובערבי נחל (דרוש ב' לפסח) הביא משל"ה הקדוש שהקשה מה זה דפעמים איתא שהתורה נדרשת במ"ט פנים (במד"ר ב-ב), ופעמים איתא ע' פנים לתורה (ויק"ר ג-טו). ותירץ כי ההשגה האפשרית לכל בני אדם הוא רק במ"ט שערים, לכן אמרו שנדרשת במ"ט פנים, רצה לומר בני אדם שדורשין התורה אינם משיגים רק מ"ט פנים, ואולם מצד עצמה יש ע' פנים, כי שער הנו"ן הוא שם אהי"ה שעולה כ"א, הרי מ"ט וכ"א הוא שבעים עכ"ד. וכן כתב בספה"ק מגלה עמוקות (אופן י"ב) דבמלת אהי"ה נרמז סוד ע' פנים לתורה שנרמזין במלת ותחסרהו 'מעט' מאלקים, ע' תלויה, קרי ביה מ"ט, שלא גילה הקב"ה למשה כל ימיו רק מ"ט פנים מן ע' פנים של תורה, ונשתתירו סוד אהי"ה שהוא כ"א לתשלום חשבון ע' פנים עכ"ל.

ומבואר בליקוטי תורה להאר"י הק' (פ' ואתחנן עה"פ ויתעבר ה' בי למענכם), כי קודם שחטאו ישראל היה משה בתכלית השלימות, והיה משיג שער החמישים של נ' שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל [בעגל] נעלם ממנו וזהו שכתוב (לכ-ו) לך רד כי שחת עמך, רצה לומר רד ממנין ל"ך [משער הני' שבגימטריא ל"ך]. וזהו שאמרו חז"ל חמישים שערי בינה נבראו בעולם, ונתנו למשה חסר אחת, פירש מעיקרא כולם נתנו לו, ואחר כך חסרוהו אחד וכו'. והנה להיות שכוונת משה היתה טובה, השי"ת לא ימנע טוב להולכים בתמים, ובעת תוסף רוחם יגועון לא יגרע מצדיק עינו [זוכה שוב להשיג שער הנו"ן]. וזהו שאמר (דברים לד-א) ויעל משה מערבות מואב אל הר 'נבו', נ' בו ע"ש.

ואם כן מתחלה כשעלה משה ללמוד תורה, הרי למד אותה גם בשער הנו"ן, שהיא החכמה היותר עמוקה שיש בעולם, והיה לימודו קשה, וקשות מיושב, על כן נאמר 'ואשב' בהר, אבל כשעלה שנית אחר חטא העגל שנסתלק ממנו השגת שער הנו"ן, ולא למד רק מ"ט פנים לתורה, כי הכ"א פנים שיש בעומק החכמה של שער הנו"ן נסתלק ממנו, על כן היה לימודו רכות, ואנכי 'עמדתי' בהר.

הגליון הזה נתגדב על ידי

מנה"ר ר' אליעזר זוסיא קיש הי"ד לרגל השמחה השיריה במעונ בהולדת בנו למול טוב	מנה"ר ר' ישעי' פריעדמאן הי"ד לרגל השמחה השיריה במעונ בהולדת בנו למול טוב	מנה"ר ר' יודא פאסטערנאק הי"ד לרגל השמחה השיריה במעונ בהולדת בנו למול טוב	הרב ר' יודא באדאנסקי שליט"א לרגל השמחה השיריה במעונ בתולדת בנו למול טוב
--	--	--	---